

sel szemben az illetékes magyar főpapok és a legfőbb kormányzások a magyar ügyet cserbenhagyták. A szombathelyi püspök egyházigazgatási szempontból nem emelt ugyan kifogást az átcsatolás ellen, de Esztergom és Kalocsa érseke, valamint a helytartónács és a kancellária inkább Zágráb álláspontját osztják. Szerintük Zala megye mozgalma csak a magyar nyelv, nem pedig az egyház ügyét szolgálja. Jüstel államtanácsos pedig kijelenti: „Nincs még kimondva az elv és remélhetőleg nem is lesz, hogy Magyarországon, aki nem törzsökös magyar, annak nyelvét el kell felejtetni és hogy Magyarországon csak a magyar nyelvnek kell uralkodónak lenni.“

A reformkorban a bécsi udvar a magyarellenes illyrizmus álláspontját teszi magáévá. A zalai rendeknek muraközi kerületben a hazai nyelv jogai érvényesülését célzó kívánságai csak olaj voltak a tűzre. 1849-ben, az összeomlással megszűnt magyar államisággal egyidejűleg, Murakózt Horvátországhoz csatolják. E törvénytelen állapot azonban nem sokáig tartott. 1861 január 17.-én Ferenc József elrendelte Muraköz visszacsatolását, ami március 11.-én meg is történt. Ezzel elismerte, hogy a horvát birtoklás semmiféle jogi alappal nem birt. E hosszú vitában Zala megye felelős vezetői, a főispán és alispán teljes tekintélyükkel képviselték a magyar álláspontot. Muraköz állami hovatartozásának kérdése a jugoszláv állam felbomlásakor sem volt vita; újból bekebelezett Zala megyébe.

Az egyházi hovatartozás kérdésében azonban az 1861.-i visszacsatolás nem hozott változást. Muraköz továbbra is a zágrábi püspök-

ség fennhatósága alatt maradt. Ferenc József 1875 november 14.-én Zala megye többszörös sürgetésére hozzájárult ugyan Muraköznek a zágrábi érseki egyházmegyétől való elszakításához és a szombathelyi püspökséghez való csatolásához. Az elcsatolás azonban mégsem történt meg. Muraköz az 1918.-i összeomlást a zágrábi egyházmegye részeként érte meg. A helyzet ma is változatlan. Az ősi Zala megye területéhez visszatért Muraköz jelenleg sem tartozik magyar egyházmegye jurisdikcioja alá.

Szerzőnek nagy tárgyismerettel és hozzáértéssel megírt műve nemcsak tanulságos és érdekesítő olvasmány, hanem fontos bizonyíték a magyar államterület egy integráns részének területi hovatartozása mellett és arra is figyelmeztet, hogy Muraközben az egyházi jurisdikcio megváltoztatásának kérdése is megérett az intézkedésre.

EPERJESSY KÁLMÁN

Pfeiffer Miklós: A katolikus Egyház és a hazai nemzetiségek. (Láthatár kiadása), Budapest, 1942.

Ennek a kis terjedelmű, de igen súlyos tartalmú füzetnek a szerzője, mint a csehszlovákiai magyar katolikus egyetemi ifjúság lelki gondozója, rendkívüli érdemeket szerzett magának a megszállás két évtizedében. A füzet azt az előadást tartalmazza, melyet a szerző az 1942-es debreceni nyári egyetem nemzetiségi előadássorozatában tartott.

A bevezetésben alapvetésképpen előadja a katolikus egyház tanítását a hívek nyelvi és nemzeti jogairól, elmondja ezen elvek megvalósulását a multban s végül vázolja, hogy az egyház az államokkal kötött konkordátumok ré-

vén hogyan iparkodik a jelenben ezeknek az elveknek érvényt szerezni. Azután áttér a hazai vonatkozásokra. Felsorolja, hogy a trianoni békediktátumban hány katolikus magyart csatoltak az új nemzetállamokhoz: Csehszlovákiához, Jugoszláviához, Romániához és Ausztriához és bemutatja a kisebbségi sorsba jutott magyar katolikusok nyelvi jogaiért folytatott küzdelmeit. A csehszlovákiai magyarság helyzetének rajza különösen élményszerű, hiszen a szerző itt húsz éven át elszakított véreink soraiban az első vonalban küzdött. Az 1938 óta bekövetkezett revíziók fordulópontot jelentenek a magyar államra és a katolikus egyházra is, mert tekintélyes számú nem-magyar ajkú került vissza, akikkel szemben most ugyanazokat az elveket kell érvényesítenünk, mint amelyeket a megszállás alatt a magyarság követelt magának. A szerző végső elvszerű megállapításai erre vonatkozóan ezek: A magyar államnak minden nyílt és burkolt tá-

madás ellen erélyesen kell védekeznie, de arra is törekednie kell, hogy különösen szociális reformokkal nemzetiségeink számára kívánatosá tegye életüket a magyar állam keretében. „A túsúrák politikája nemzetiségi tekintetben a legrosszabb politika.“ Megértő bánásmód és mások lelkebe való beleélés fogja nemzetiségeink megbékélését elősegíteni.

A tömören előadott alapelvek tanuságot tesznek a szerzőnek a kisebbségi problémákra vonatkozó mélyreható filozófiai, teológiai, nem utolsósorban történelmi műveltségéről, húsz éves kisebbségi sorsban eltöltött élete és akkor szerzett tapasztalatai viszont feljogosítják arra, hogy a jövő feladatait is határozott és nyílt állásfoglalással vetítse elénk. Igen rokonszenvesen hat és megszívlelésre méltó, amit a szerző a bevezetésben a magyar keresztény felekezetek lelkipásztorainak a kisebbségi sorsban megvalósított testvéri együttműködéséről mond.

HERMANN EGYED